

آسیب شناسی ارتباطات اینترنتی در بین دانشجویان دانشگاه یزد

اکبر زارع شاه آبادی^۱؛ خدیجه زارع بیدکی^۲

تاریخ دریافت: ۹۱/۱۰/۰۱ تاریخ پذیرش: ۹۲/۰۴/۱۵

چکیده

زمینه و هدف: امروزه استفاده از اینترنت که دارای کارکردهای متعددی در بین دانشجویان گسترش زیادی یافته است. یکی از این کارکردها برقراری ارتباط می باشد که از طریق پست الکترونیکی، چت روم-ها، وبلاگ ها و سایت های مختلف انجام می شود. ارتباط برقرار کردن از طریق اینترنت، دارای کارکردهای مثبت و منفی می باشد که این مقاله به کارکردهای منفی آن توجه دارد.

روش: روش تحقیق در پژوهش حاضر از نوع پیمایشی و ابزار گردآوری داده ها پرسشنامه است. جامعه آماری پژوهش رادانشجویان علوم انسانی دانشگاه یزد تشکیل می دهند که در سال ۹۰ تعداد آنها ۳۲۶۰ نفر بوده است و براساس فرمول کوکران تعداد ۱۲۱ نفر بعنوان نمونه؛ به روش نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب شده اند. پس از جمع آوری اطلاعات همه داده ها توسط نرم افزار SPSS مورد پردازش قرار گرفت و میزان روایی از طریق آلفای کرونباخ بدست آمده است.

یافته ها: یافته ها نشان می دهد بین آسیب های اینترنتی به عنوان متغیر وابسته و متغیرهای چون (جنس، سن، گمنامی (بازی نقش) احساس آزادی، نیاز به احترام، نیاز جنسی، گریز از مشکلات) به عنوان متغیرهای مستقل ارتباط معنادار وجود دارد، ولی بین آسیب های اینترنتی و متغیرهای چون (مقطع تحصیلی، شغل پدر، شغل مادر، درآمد تحصیلات مادر، تحصیلات پدر) ارتباط معنادار وجود ندارد. تحلیل رگرسیونی نشان می دهد که از ۷ متغیر مستقل وارد شده به معادله رگرسیونی، ۴ متغیر گریز از مشکلات، سن، احساس آزادی و نیاز جنسی در تبیین آسیب های اینترنتی سهم معناداری دارند و حدود ۴۰/۱ درصد تغییرات آسیب های اینترنتی را تبیین می کند در این میان سن بیشترین تاثیر را بر پیش بینی آسیب اینترنتی دارد.

کلید واژه ها:

آسیب شناسی ارتباطات اینترنتی، چت روم، نیاز، گمنامی، دانشگاه یزد.

۱. استادیار گروه جامعه شناسی دانشگاه یزد are@yazduni.ac.ir

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد جامعه شناسی دانشگاه یزد zare kh65@yahoo.com

مقدمه

جامعه‌شناسی از بدو تولد، تلاش خود را مصروف آن داشته است تا روابط میان انسان‌ها در دوران جدید، نقش تحولات جدید و پیدایش تکنولوژی‌ها، شهرنشینی و بوروکراسی را بر زندگی اجتماعی مورد مطالعه قرار دهد. زندگی اجتماعی همان روابط و ارتباطات میان انسان‌هاست. اصولاً اجتماع چیزی بیش از علقه‌ها و تعهدات مشترک نسبتاً پایدار بین افراد با پشتوانه‌ی تعاملاتی گرم نیست (محسنی، ۱۳۸۰: ۷۳).

به دلیل اهمیت روابط اجتماعی و عوامل تاثیرگذار بر آن مطالعات بسیاری در این زمینه انجام شده است. همچنین این روابط اجتماعی تحت تاثیر وسایل ارتباطی جدید قرار گرفته و روز به روز این وسایل ارتباطی، در حال پیشرفت هستند. از جمله وسایلی که امروزه در زمینه ارتباطات، گسترش فراوانی یافته است؛ می‌توان اینترنت^۱ را نام برد. اینترنت و کاربردهای آن تاثیرات زیادی در زمینه ارتباطات بین افراد گذاشته است.

اینترنت منتقل‌کننده‌ی میلیون‌ها پیام است. پیام‌هایی که بر ارزش‌ها، نگرش‌ها، هویت فرهنگی کاربران در سطح خرد و بر نظام فرهنگی و سیاسی در سطح کلان تاثیر می‌گذارد. ظهور شبکه‌ی جهانی اینترنت به عنوان یکی از برجسته‌ترین فناوری‌های ارتباطی، نمایانگر پیشرفت فناوریانه انسان امروزی است. واقعیت‌های نمادین در فضای مجازی اینترنتی زمینه لازم را برای شکل‌گیری جوامع جدید مجازی فراهم ساخته است. فضای آزاد اینترنتی محل حضور میلیون‌ها کنش‌گر اینترنتی است که می‌توانند با تفسیرهای نمادین در اینترنت: ۱. به کنش فردی و جمعی متقابل پردازند؛ ۲. گروه مجازی تشکیل بدهند؛ ۳. با افراد دیگری که از اینترنت استفاده می‌کنند، در مورد موضوعات گوناگون به بحث آزاد پردازند و در نهایت از اطلاعات و اخبار موجود در سایت‌های اینترنتی به صورت گزینشی و بدون داشتن محدودیت‌های رسانه‌های دیگر که برخلاف اینترنت عمدتاً یک سویه‌اند، استفاده کنند (جلالی، ۱۳۷۹: ۹۶).

اینترنت با وجود گستردگی و پیچیدگی‌اش رسانه‌ای بسیار شخصی و خصوصی است. این رسانه از طریق پست الکترونیکی، ارتباط بین فردی از راه گروه‌های بحث و مانند آن (که ممکن است کاملاً آزاد یا محدود به اعضاء باشد)، گفت‌گو و تبادل نظر را تسهیل می‌کند (دارنلی، ۱۳۸۴: ۴۷).

دنیای اینترنت دنیایی مجازی است که با دنیای واقعی پیرامون ما تفاوت‌هایی دارد. در جهان مجازی، انسان با سرزمینی بدون مرز مواجه می‌شود که از فرهنگ‌های مختلف تشکیل شده است. انسان می‌تواند با بهره‌جستن از این رسانه از فراسوی مرزها با فرهنگ‌های گوناگون آشنا شود. اینترنت هم دارای جنبه‌های سودمند فراوان است و همچنین می‌تواند بسیار آسیب‌زا نیز باشد. این آسیب‌زایی، گروه‌های سنی خاصی را تهدید می‌کند که از اینترنت بیشتر استفاده می‌کنند؛ بنابراین قشر نوجوان در معرض تهدیدات جدی قرار دارند. بدین ترتیب اینترنت یکی از وسایلی است که امروزه در فضای خانه مشکل‌آفرین می‌شود و حتی روابط والدین و فرزند نوجوان را تحت الشعاع خود قرار می‌دهد (ایمانی و بهرهمند، ۱۳۸۷: ۲۱).

بهره‌گیری نامناسب از فناوری اطلاعات علاوه بر اینکه باعث کاهش روابط والدین با فرزندان خود می‌شود باعث افت تحصیلی، بازی نقش و تهدیداتی که برخی محققان بدان اشاره داشته‌اند (از جمله اینکه استفاده از اینترنت به تدریج جایگزین روابط واقعی انسان‌ها در زندگی روزمره می‌گردد) می‌شود. از دیدگاه برخی محققان، اینترنت ابزاری است که از طریق فراهم آوردن فضای مجازی برای ایجاد رابطه، افراد را از دردسر رو به رو شدن با دیگران و قرار گرفتن در وضعیت واقعی‌ها می‌سازد و همچنین باعث افزایش ارتباطات بین جنس مخالف شده است. این پژوهش به دنبال آسیب‌شناسی روابط کاربران اینترنت بوده و درصدد آن است که تبیین کند استفاده از اینترنت در زمینه روابط اجتماعی چه آسیب‌هایی را به همراه دارد؟

در زمینه آسیب‌های ناشی از ارتباطات اینترنتی هم در داخل وهم در خارج از کشور تحقیقات زیادی صورت گرفته است که از جمله می‌توان به این موارد اشاره کرد:

فیلیپس نیوتون^۱ (۲۰۰۴) با مطالعه‌ی روایت‌های کسانی که روابط اینترنتی آنها به آزار و اذیت شدن در جهان واقعی انجامیده، به این نتیجه می‌رسد که کسانی که در روابط اینترنتی فریب می‌خورند، بیشتر احتمال دارد که این فریب‌خوردگی به زندگی واقعی آنها هم سرایت کند و در زندگی واقعی آنها هم مزاحمت‌هایی به وجود آید.

کریستانو^۲ (۲۰۰۵) دوستی‌های اینترنتی را در میان ۸۱ نفر از دانشجویان دختر ۱۸ تا ۲۵ ساله مطالعه کرد. نتایج پژوهش نشان داد زنانی که زمان بیشتری را در گپ‌سراها می‌گذرانند، بیشتر احتمال داشت که نشانه و شماره تلفن خود را در فضای مجازی به دیگران ارائه کنند و این بدین معنا بود که آنها در برابر سوءاستفاده‌کنندگان آسیب‌پذیرتر بودند. این پژوهش نتوانست رابطه‌ای را میان عوامل شخصیتی و تمایل به رفتارهای جنسی اینترنتی پیدا کند. همه زنان نشان دادند که مستعد چنین رفتارهایی هستند. کریستانو نتیجه می‌گیرد که رفتار نوجوانان در زمانی که برخط آنلاین هستند، باید به دقت کنترل شود.

کمپفیلد^۳ (۲۰۰۶) به ویژگی‌های مزاحمان اینترنتی و قربانیان آنها توجه می‌کند. او معتقد است که مزاحمت رودررو به مزاحمت در فضای مجازی بسط می‌یابد و دختران بیشتر ممکن است قربانی این نوع مزاحمت‌ها شوند. وی دریافت که ۶۹ درصد از شرکت‌کنندگان مورد مطالعه او یا مزاحم اینترنتی بوده‌اند یا قربانی این نوع مزاحمت‌ها شده‌اند. ویندهام^۴ (۲۰۰۸) رابطه‌ی میان درگیری در روابط اینترنتی و تغییرات روانشناختی و تحصیلی را مطالعه کرد و نتایج پژوهش نشان داد که دختران بیشتر از پسران ممکن است

1 -Phillips Newton

2 -Crisanto

3 -Campfield

4 -Windham

گپ یزنند و اینکه بیشتر این نوجوانان در جهان مجازی بسیار بیشتر از جهان واقعی تمایل دارند که با جنس مخالف رابطه داشته باشند.

مک^۱ (۲۰۰۸) به این مسئله می‌پردازد که نوجوانان تا چه حد فضای گپ را امن می‌دانند. وی پرسشنامه‌ای را با ۵۱ سؤال با کمک ۱۳۹ دانش آموز کلاس دهم در مدارس سه منطقه روستایی در میدوست پر می‌کند. او نشان می‌دهد نوجوانانی که گپ را فضای امن تری می‌دانند، رفتارهای پرخطرتری را در فضای گپ انجام می‌دهند. وی همچنین نشان می‌دهد بیشتر امکان دارد این نوجوانان اطلاعات شخصی خود را در اختیار دیگر حاضران در محیط گپ قرار دهند.

بلیس^۲ (۲۰۰۸) با مطالعه مزاحمت‌های اینترنتی در میان نوجوانان به این نتیجه می‌رسد که گرچه دوستی‌های اینترنتی در میان نوجوانان دارای اثرات مثبتی است؛ اما اثرات روانشناختی و اجتماعی این دوستی‌ها، مخصوصاً زمانی که نوجوانان بر روابط پرخط بیشتر متمرکز می‌شوند، در طولانی مدت عمیق و جبران ناپذیر است.

لایت بورن^۳ (۲۰۰۹) با تحلیل محتوای نوشته‌های مربوط به مزاحمت‌های اینترنتی، به این نتیجه می‌رسد که مزاحمت اینترنتی از جهات بسیاری شبیه به مزاحمت در جهان واقعی است. هرچند مزاحمت‌های اینترنتی در آمریکا تنها یک چهارم از کل مزاحمت‌ها را تشکیل می‌دهد؛ اما از نظر لایت بورن این مزاحمت می‌تواند اثرات عاطفی و جسمی ناگواری داشته باشد. همچنین لایت بورن از روند رو به افزایش این نوع مزاحمت و خطرات آن برای جامعه به عنوان امر مهمی که کنش‌گران اجتماعی باید بدان توجه کنند، یاد می‌کند.

محمد سعید ذکایی (۱۳۸۲) تحقیقی در زمینه جوانان و فراغت مجازی بر روی ۱۷۰ جوان ۱۵ تا ۳۰ ساله انجام داد. نتایج پژوهش نشان می‌دهد اغلب گفت و گوهای اینترنتی به شکل

1 -mak karte

2 -Blais

3 -Lightburn

میدانی و برای سرگرمی و گفت و گوهای غیر جدی انجام می‌شود و برای تعداد کمی عاملی برای تقویت سرمایه‌های نمادین و فرهنگی به شمار می‌رود.

گدازگر و موسوی پور (۱۳۸۳) تحقیق مربوط به بررسی تاثیرات استفاده از اینترنت بر نسبی نگری هنجاری و جهانی نگری دانشجویان دانشگاه تبریز انجام داده‌اند. این تحقیق بر روی ۲۸۳ نفر از دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه تبریز در رشته‌های مختلف تحصیلی به عمل آمده است. ۸۶/۹ درصد از دانشجویان مورد مطالعه به اینترنت و خدمات آن دسترسی داشته‌اند و ۸۵/۸ درصد از دانشجویان نمونه از اینترنت و خدمات آن استفاده می‌کرده‌اند. براساس نتیجه‌ی این پژوهش اختلاف معناداری بین کاربران و غیر کاربران اینترنت در مورد احساس تعلق به ملل و جوامع دیگر وجود نداشته است؛ یعنی با افزایش یا کاهش میزان استفاده از اینترنت، میزان احساس تعلق افزایش یا کاهش نمی‌یابد. بین کاربران و غیر کاربران در میزان نسبی نگری هنجاری، تفاوت وجود دارد و کسانی که بیشتر از اینترنت استفاده نموده‌اند نسبت به آنهایی که استفاده ننموده‌اند نسبی‌نگرتر بوده‌اند.

منوچهر محسنی و بهزاد دوران (۱۳۸۵) تحقیقی در زمینه‌ی بررسی اثرات استفاده از اینترنت بر انزوای اجتماعی کاربران انجام داده‌اند. این تحقیق بر روی ۲۰۴ نفر از کاربران کافی‌نت‌های تهران انجام گرفته و نتایج بدست آمده نشان می‌دهد میان زمان استفاده از اینترنت در طول شبانه روز و انزوای اجتماعی رابطه‌ای معنادار و معکوس وجود دارد. همچنین استفاده اجتماعی از اینترنت موجب کاهش انزوای اجتماعی می‌شود.

حسین درگاهی و سید منصور رضوی (۱۳۸۶) تحقیق در زمینه‌ی اعتیاد به اینترنت و عوامل مؤثر بر آن در ساکنان منطقه ۲ غرب تهران انجام داده‌اند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد ۳۰ درصد کاربران به اینترنت اعتیاد داشتند و همه‌ی آنها درجات مختلفی از رفتارهای روانی - اجتماعی مانند احساس بیگانگی با خود، احساس ضعف و ناتوانی در انجام امور مختلف، رفتار ناهنجار اجتماعی، اجتماع‌گریزی، درون‌گرایی و رفتار احساسی را از خود نشان داده‌اند.

علی ربیعی و احسان شاه قاسمی (۱۳۸۸) تحقیقی در زمینه آسیب‌شناسی فردی و اجتماعی انجام داده‌اند و روابط مجازی در ایران را بررسی کرده‌اند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد اکثر وبلاگ نویسان جوان ایرانی به دوستی‌های اینترنتی نگرش منفی دارند و آسیب‌زایی و فریب‌آمیز بودن این دوستی‌ها از جمله مهمترین دلایل این کاربران بوده است.

ارتباط از اصطلاحاتی است که در نگاه اول نیازی به تعریف ندارد ولی بعد از دقت و بررسی متوجه می‌شویم که: ۱. ارتباط یک فرایند است؛ ۲. ارتباط یک تبادل است؛ ۳. اجتناب ناپذیر است؛ ۴. هدفمند است؛ ۵. چند بعدی است.

امروزه ارتباطات از طریق وسایل جدید ارتباطی، گسترش یافته است. از جمله این وسایل می‌توان اینترنت را نام برد که از طریق برنامه‌هایی چون چت، ایمیل، وبلاگ، و... گسترش یافته است.

چت^۱ یک کلمه‌ی انگلیسی به معنی گفتگوست براین اساس «چت روم‌ها» نیز اتاق گفتگو تلقی می‌شود در واقع چت روم فضایی است که در آن افراد بدون آنکه یکدیگر را ببینند با «ایمیل» و از طریق اینترنت باهم در ارتباط هستند و به گفت و گوی نوشتاری می‌پردازند (نوابخش و دیگران، ۱۳۸۷: ۱۵۸)

چت روم‌ها به عنوان یکی از پرطرفدارترین میدان‌های اینترنتی، شرایط جدیدی را پیرامون کاربران خود قرار داده‌اند و مرزهای تازه‌ای را در شکل‌گیری خرده فرهنگ‌ها، ارزش‌ها و هویت جوانان پدید آورده‌اند. گمنامی (بازی نقش)، سرعت ارتباطات، کاهش ارتباطات با دیگران، وابستگی به اینترنت (اعتیاد به اینترنت) پیامدهای گسترده‌ای را در روابط جنسیتی و الگوهای ارتباطی و دوست‌یابی جوانان برجای می‌گذارد (ذکائی، ۱۳۸۶: ۲۷۷)

1 - Chat

2 - Chat room

اصطلاح اعتیاد به اینترنت نخستین بار توسط یانگ مطرح شد و بعد از آن مورد توجه جامعه شناسان، روانشناسان، روان پزشکیان و به خصوص کاربران اینترنت قرار گرفت (آزاد و دیگران، ۱۳۸۸: ۱۴۹).

اختلال اعتیاد اینترنتی نوعی اختلال روانشناختی اجتماعی است که از مشخصه‌های آن کناره‌گیری اختلالات عاطفی و از هم گسیختگی روابط اجتماعی است. به هر حال پدیده‌ی اعتیاد اینترنتی همزمان با افزایش دسترسی روزانه‌ی مردم به منابع آن لاین شایع‌تر می‌شود. اعتیاد اینترنتی انسان‌ها را به افرادی رها شده تبدیل می‌کند و بر روابط اجتماعی آنها تاثیر می‌گذارد به طوری که چنانچه فردی در هفته ۲ تا ۳ ساعت از اینترنت استفاده کند یک کاربر معمولی و چنانچه میزان استفاده از اینترنت به ۵-۸ ساعت از اینترنت برسد، کاربری است که باید مورد بررسی‌های آسیب‌شناختی قرار گیرد. علائم اختلال اعتیاد اینترنتی عبارت‌اند از: مشکلات به هنگام کار یا مطالعه، نادیده گرفتن مسئولیت‌های مربوط به دوستان، خانواده، کار یا مسئولیت‌های فردی، آن لاین ماندن بیش از زمان برنامه‌ریزی شده، دروغ گفتن یا مخفی نگه داشتن زمان واقعی کار با اینترنت، کاهش فعالیت فیزیکی و... (معیدفرو و دیگران، ۱۳۸۰: ۲۵).

رویکردهای غالب در بررسی تاثیرات اجتماعی و روانی تکنولوژی‌های جدید اطلاعاتی و ارتباطی بر جامعه را در دودسته کلی تکنولوژیکی و اجتماعی می‌توان قرار داد. رویکردهای تکنولوژیکی، نقش رسانه‌های جدید را در روابط و تبعات اجتماعی آن تعیین کننده می‌دانند و در بررسی نهایی، تکنولوژی را شکل دهنده‌ی روابط اجتماعی و شکل‌های تحول آن تلقی می‌کنند و در بعد می‌توان نظریه‌هایی چون استفاده و التذاذ^۱، مبادله^۲، سازه‌گرایی اجتماعی^۳ و نظریه‌های تعاملی^۴ را نام برد.

1 -Usesand gratifications
2-Exchange
3 -Social constructinism
4 -Interactionism models

مدل استفاده والتداذ که خود متاثر از نظریه‌های مبادله‌ی اجتماعی است مدل رایج در مطالعات توصیفی واکتشافی در خصوص نحوه‌ی استفاده‌ی افراد از رسانه‌ها و تاثیر این استفاده بر رفتار آن‌هاست دلایل وانگیزه‌های جذب جوانان به اینترنت و فضای مجازی و رفتار آن‌ها در فضای مجازی زمینه‌های اصلی‌ای هستند که در این مدل به آنها توجه می‌شود نظریه‌ی تعاملی تفسیری و سازه‌گرایی تلاشی برای تبیین نحوه‌ی ارتباط افراد با فضای مجازی، فهم آن‌ها از این ارتباطات و مکانیسم‌های دخیل در آن محسوب می‌شود رویکرد سازه‌گرایی با تلقی نسبی بودن تاثیرات تکنولوژی‌های اطلاعاتی و ارتباطاتی این تاثیرات را تابع بافت، تفسیر و فهمی می‌دانند که کاربران و افراد حاضر در حوزه‌ی ارتباط از آن به عمل می‌آورند ساخت‌های اجتماعی تعیین‌کننده‌ی معنای ارتباط به شمار می‌آیند این نظریه که ملهم از آرای پدیدارشناختی گارفینگل^۱، برگر و لاکمن^۲ و اندیشمندانی همچون دریدا^۳ و گرگن^۴ است و اقیاعات اجتماعی را ساخته‌ی کنشگران می‌داند و هم‌زمان به نقش انتخاب، اراده و استقلال فرد در تعامل با بافت و ساختار اجتماعی توجه دارد توصیف فضای مجازی که کاربران از ویژگی‌های رفتاری و شخصیتی خود در فضای "چت روم" به عمل می‌آورند را می‌توان با توجه به این گزاره‌ها تبیین کرد تلاش برای پیشدستی در گرفتن اطلاعات، شناسایی اولیه از مخاطب گفتگو، توصیف انتخابی و گاه مبالغه آمیز یا نادرست از برخی ویژگی‌های رفتاری و شخصیتی و نشان دادن همدردی و همسویی برای جلب پشتیبانی و حمایت عاطفی مخاطب از جمله زمینه‌های نشان دهنده‌ی تدارکات و آمادگی‌های «پشت صحنه‌ای» افراد برای نمایش «روی صحنه» خود هستند ماهیت غیر رودروی ارتباطات الکترونیکی اینترنتی همچنین می‌تواند انگیزه بیشتری را برای کاربر در بازی هویت، رفتارهای آزمایشی و ارائه تصویری غیر واقعی فراهم سازد که ریسک «شرمندگی» در آن کمتر است (ذکائی، ۱۳۸۶: ۲۸۰)

1 -Grfingle

2 -Brgar and L akman

3-Drida

4-Grgan

از دیدگاه نظریه مبادله، پیرامونی هر فرد مجموعه ای است از عوامل اجتماعی یا غیراجتماعی که با او نسبت «محرک^۱ پاسخ» برقرار می کند. «محیطی که یک رفتار در آن رخ می دهد، چه اجتماعی باشد چه فیزیکی، تحت تاثیر آن رفتار قرار می گیرد و این محیط متأثر از این رفتار به نوبه خود به شیوه های گوناگون بر رفتار بعدی تاثیر می گذارد اگر این واکنش برای کنشگر پاداشی در برداشته باشد در آینده نیز همان در موقعیت های مشابه از کنشگر صادر خواهد شد؛ اما اگر واکنش برای کنشگر دردناک یا تنبیه کننده باشد، احتمال کلی دارد که در آینده دوباره رخ دهد» و نیز در مورد همه اعمالی که اشخاص انجام می دهند غالباً این گونه است که هر عملی از یک شخص اگر که مورد پاداش قرار گیرد، احتمال تکرار آن عمل به وسیله همان شخص افزایش می یابد (کوثری، ۱۳۸۷: ۵)

گافمن^۱ از جامعه شناسانی است که نظریات وی در تحلیل چگونگی عملکرد افراد در فضای اینترنت مورد استفاده و توجه قرار گرفته است. تلاش افراد درگیر در گفت و گو برای معرفی خود به شیوه دلخواه خویش به دیگران، بر عهده گرفتن نقش ها به دور از آنچه در زندگی روزمره به آن مشغول اند، تغییر نقش های جنسیتی خود و... همگی نمودهایی از ارتباط میان کنش های متقابل ما با اجراهای نمایشی مورد نظر گافمن است. او معتقد است افراد هنگام کنش متقابل با دیگران در تلاش اند تا آن جنبه هایی از خود را به نمایش بگذارند که مورد تایید و پذیرش دیگران باشد و دیگران را تحت تاثیر قرار دهد. کنشگران امیدوارند خودی را که به حضار نشان می دهند همان چیزی باشد که تمایل دارند به دیگران معرفی کنند. به عبارت دیگر علاقه مندند هویتی را بنا کنند که دیگران تاییدش کنند (جاروندی و فرقانی، ۱۳۸۸: ۴۳)

گافمن به منظور گسترش نظریه ی خود به شباهت های میان اجرای روزانه ی افراد با نمایش نامه می پردازد و اجزای آن را بررسی می کند. او با تفکیک کردن جلوی صحنه و پشت صحنه، مکان نقش بازی کردن افراد را نیز معین می کند. گافمن در قالب مفهوم جلوی

صحنه، میان محیط و نمای شخصی تمایز قائل می شود. محیط به صحنه فیزیکی گفته می - شود که باید برای اجرای نقش کنش گران آماده باشد. معمولاً بدون این محیط کنش گران نمی توانند ایفای نقش کنند؛ اما نمای شخصی به آن تجهیزات نمایش گفته می شود که حضار آنها را از آن اجرا کنندگان می دانند و از آنها انتظار دارند این تجهیزات را در صحنه با خود حمل کنند. در ادامه گافمن نمای شخصی را به قیافه و منش تقسیم می کند. قیافه شامل آن چیزهایی است که منزلت اجتماعی نمایشگر را به حضار نشان می دهد و منش به یاد حضار می آورد که چه نوع نقشی را باید از نمایشگر در موقعیت معین انتظار داشته باشند (ریتزر، ۱۳۷۴: ۲۹۲).

گافمن ادعا می کند رفتار افراد تا زمانی که در یک موقعیت قرار دارند به وسیله هنجارها و ارزش های اجتماعی جهت داده می شود؛ هنجارهایی که مربوط به حضور در آن موقعیت هستند. این قواعد، از میزان درگیر بودن فرد سرچشمه می گیرد و اینکه افراد بخواهند با همه یا تنها بعضی از افراد تعامل داشته باشند یا با هیچ کسی تعامل نداشته باشند؛ تاثیر به سزایی در آنها دارد. او این ایده را بسط داد که این ویژگی های موقعیتی در اتاق های گفت و گو شکل می گیرند و از طریق روابط تعاملی حفظ می شوند (Gaffman, 1963: ۱۱۳).

شری ترکل^۱ در کتاب «زندگی بر روی صفحه نمایش» در پی پاسخگویی به این پرسش اساسی است که چگونه رایانه ها با تغییر ندادن نسبی شرایط زندگی ما خود ما را تغییر می - دهند. وی معتقد است که فضای مجازی در حال سوق دادن ما به فرهنگی پسامدرن بر مبنای تمایز و پراکندگی است؛ چرا که حضور در فضای مجازی به علت ویژگی های خاص آن از جمله امکان گمنامی و حذف نشانه های فیزیکی به خود کاربر اجازه می دهد که به آسانی نقش های متعدد و متفاوتی را در زمان های مختلف و با تنظیمات مختلف مورد دلخواه و پسند خود بازی کند. علاوه بر این فضای مجازی از نظر وی تا حدودی فضایی

رهایی بخش است؛ چرا که به خود کاربر اجازه می‌دهد که در آن واحد خالق، بازیگر، کارگردان، تهیه‌کننده و در مجموع همه کاره‌ی نمایش مطلوب خود باشد. همانطور که خود وی اظهار می‌دارد از نظر وی صحنه نمایش رایانه، در حقیقت موقعیتی جدید برای تحقق خیال‌ها و تمایلات عقلانی یا نیازهای غریزی کاربران است (Turkle:1996)

هیو میلر^۱ در مقاله معروف خود تحت عنوان «ارائه و نمایاندن خود در زندگی الکترونیکی» و با نام فرعی «گافمن در اینترنت» در پی توضیح نحوه‌ی ارائه‌ی خودهای مجازی در فضای مجازی با استفاده از چهارچوب نظریه نمایشی گافمن و نظریات وی در باب نحوه‌ی ارائه‌ی خود در زندگی روزمره است. میلر معتقد است که ارتباطات الکترونیکی، دامنه‌ی جدیدی از چهارچوب‌های تعامل را با آداب و رسوم مخصوص وضع می‌کند که اگر چه آشکارا از تعاملات دنیای واقعی و با حضور فیزیکی فقیرترند اما فرصت‌ها و چالش‌های جدیدی را در راه ارائه و نمایاندن خود در دنیای کنونی فراهم می‌کنند. از نظر میلر در مجموع می‌توان گفت که افراد در فضای مجازی فرصت ارائه‌ی خود مطلوب و ایده آل خویشان را تا حدودی در اختیار دارند. خودهایی که می‌توانند پشت صحنه‌ی فرد در دنیای واقعی یا ترکیبی از پشت صحنه و جلوی صحنه‌ی وی باشد. فضای مجازی در این معنا هم می‌تواند در حکم جلوی صحنه‌ی خود و دیگران و هم در حکم پشت صحنه‌ی آنان باشد (میلر، ۱۹۹۸).

بوردیو^۲ در مقام نظریه پرداز (که به منطق حاکم بر کنش انسان‌ها نظر دارد) بر این باور است که افراد اجتماع می‌توانند رفتارهایی عقلانی داشته باشند بدون اینکه عقلانی باشند. در جامعه شناسی اصلی وجود دارد و آن اینکه در آنچه عواملان اجتماعی انجام می‌دهند دلیلی هست که باید آن را یافت. او با طرح مفهوم فضای اجتماعی^۳ تلاش می‌کند تا ضمن تعریفی از شیوه‌ی ارتباط عناصر اجتماعی با یکدیگر، تحلیلی طبقاتی از کنش‌ها و انتخاب-

1 - Miller

2 - Bordio

3 - Social sace

های افراد در جامعه ارائه کند. او فضا را مفهومی می‌داند که فهم آن متضمن فهم دنیای اجتماعی در قالب روابط است. اگر چه فضای اجتماعی مورد نظر بوردیو ناپیدا است و به لحاظ تجربی آشکار کردن آن دشوار، وی آن را واقعی‌ترین واقعیات و اصل اساسی رفتارهای فردی و اجتماعی می‌داند. او این فضا را موجودیتی غیر یکپارچه می‌داند که در آن مدل‌های کوچک متمایزی از قاعده‌ها، مقررات و اشکال (که او آنها را میدان می‌نامد) وجود دارد. میدان در واقع همان فضای روابط میان کنش‌گران است (بوردیو، ۱۳۸۹: ۲۰۴).

هیوبرت دریفوس^۱، زیگمونت باومن^۲، جان تاملینسون^۳

هیوبرت دریفوس، زیگمونت باومن، جان تاملینسون از جمله نظریه پردازانی هستند که معتقدند تعاملات مجازی در نهایت منجر به ایجاد انزوای اجتماعی و کاهش تعاملات کاربر در دنیای واقعی وی خصوصاً از لحاظ عمق و کیفیت می‌شود و عموماً استفاده بیشتر از اینترنت با کاهش ارتباطات اجتماعی خصوصاً از نوع ارتباطات نزدیک و صمیمی با اعضای خانواده، دوستان نزدیک و غیره همراه است (ذکائی و خطیبی، ۱۳۸۵: ۱۲۸).

فرضیات

- بین ویژگی‌های دموگرافیکی (سن، جنس، مقطع تحصیلی، تحصیلات و شغل والدین) و آسیب‌های اینترنتی همبستگی وجود دارد؛
- بین گمنامی (بازی نقش) و آسیب‌های اینترنتی همبستگی وجود دارد؛
- بین نیاز به احساس آزادی و آسیب‌های اینترنتی همبستگی وجود دارد؛
- بین نیاز به احترام و آسیب‌های اینترنتی همبستگی وجود دارد؛
- بین نیاز جنسی و آسیب‌های اینترنتی همبستگی وجود دارد؛
- بین گریز از مشکلات و آسیب‌های اینترنتی همبستگی وجود دارد.

1 -Hiobert darifos

2 -Zigmont baoman

3 -Jan tamlinson

روش

روش این تحقیق پیمایش می‌باشد. جامعه‌ی آماری پژوهش رادانشجویان علوم انسانی دانشگاه یزد تشکیل می‌دهند که در سال ۹۰ تعداد آنها ۳۲۶۰ نفر بوده است که با استفاده از فرمول کوکران ۱۲۱ نفر از آنها به عنوان نمونه به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شده و مورد مصاحبه قرار گرفته‌اند. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه‌ی ساخت یافته حاوی ۸ سوال دموگرافیکی، ۹ گویه مربوط به آسیب شناسی اجتماعی، ۷ گویه مربوط به گمنامی (بازی نقش)، ۵ گویه مربوط به احساس آزادی، ۴ گویه مربوط به نیاز احترام، ۵ گویه مربوط به نیاز جنسی و ۴ گویه مربوط به گریز از مشکلات می‌باشد. این پرسشنامه به صورت پیش‌آزمون^۱ در بین ۳۰ نفر از دانشجویان به صورت اتفاقی اجرا گردید و پایای گویه‌ها از طریق محاسبه‌ی ضریب آلفای کرونباخ بدست آمد. در جدول شماره (۱) متغیرها، سوالات و گویه‌های مربوط و ضرایب آلفای کرونباخ نشان داده شده است. اطلاعات جمع‌آوری شده از طریق نرم افزار (SPSS) مورد تحلیل قرار گرفته و از آزمون‌های t ، f و ضریب همبستگی استفاده شده است.

جدول شماره (۱) متغیرها به تفکیک متغیرهای مستقل و وابسته و سوالات و گویه‌های مربوط و میزان پایایی آنها

میزان آلفای کرونباخ	نام گویه	تعداد گویه‌ها	نوع متغیر
۰/۸۷۳	استفاده از اینترنت باعث شده است شب‌ها خواب‌های آشفته بینم	۹	متغیر وابسته آسیب‌های اینترنت
	استفاده من از اینترنت در هفته از ۳ ساعت هم بیشتر است		
	یکی از نگرانی‌های من فکر از دست دادن اینترنت است		
	من هنگامی که می‌خواهم از اینترنت دست بکشم کج خلقی می‌کنم		

	<p>من بیش از زمان برنامه ریزی شده در اینترنت آن لاین می مانم</p> <p>در هنگام استفاده از اینترنت اگر اعضای خانواده با من حرف بزنند زود از کوره در می روم</p> <p>استفاده من از اینترنت باعث کاهش فعالیت فیزیکی ام شده است</p> <p>استفاده من از اینترنت باعث احساس بی خوابی یا کم خوابی شده است</p> <p>در دوران کناره گیری از اینترنت احساس ناخوشایندی دارم</p>		
متغیرهای مستقل			
۰/۸۷۳	<p>در چت می توانم خود واقعی ام را نشان ندهم</p> <p>در چت می توانم طبقه اجتماعی خودم را بالاتر از آنچه هست معرفی کنم</p> <p>در چت می توانم جنس خود را هر چه خواستم معرفی کنم</p> <p>در چت می توانم سن خود را پنهان کنم</p> <p>در چت می توانم شغل خود را مخفی نگه دارم</p> <p>در هنگام استفاده از اینترنت از اسم مستعار استفاده می کنم</p> <p>در هنگام چت کردن من احساس راحتی می کنم چون هر جوری دوست دارم خودم را نشان می دهم</p>	۷	گمنامی (بازی نقش)
۰/۸۹۲	<p>هنگام استفاده از چت احساس آزادی بیشتری می کنم</p> <p>در دنیای مجازی احساس آزادی من نسبت به دنیای واقعی بیشتر است</p> <p>در دنیای مجازی کمتر با سرزنش های خانواده نسبت به عملکردها رو به رو می شوم</p> <p>در دنیای مجازی نظارت خانواده بر عملکردهای من</p>	۵	احساس آزادی

	کمتر است		
	در چت نباید هنجارهای زندگی واقعی را رعایت کرد		
۰/۷۳۸	استفاده از اینترنت و چت کردن راهی برای کسب پرستیژ اجتماعی است	۴	نیاز به احترام
	اگر اینترنت نداشته باشم در برابر دیگران احساس حقارت می‌کنم		
	من احساس می‌کنم زمانی که از اینترنت استفاده می‌کنم خودم را با مد روز تطابق می‌دهم		
	استفاده من از اینترنت باعث می‌شود در مقابل دوستانم وقتی در مورد اینترنت صحبت می‌کنند کم نیآورم		
۰/۸۴۰	با استفاده از اینترنت با جنس مخالفم راحت تر ارتباط برقرار می‌کنم	۵	نیاز جنسی
	من در ارتباط رودرو با جنس مخالف خجالتی هستم ولی از طریق چت به راحتی با دوستانم ارتباط برقرار می‌کنم		
	در چت ارتباط با جنس مخالف خیلی راحت تر است تا در دنیای واقعی		
	من احساس می‌کنم استفاده من از اینترنت باعث گسترده تر شدن روابطم شده است		
	تعداد دوستانم در دنیای مجازی بیشتر از دنیای واقعی است		
۰/۸۴۳	هنگام استفاده از دنیای مجازی مشکلاتم را فراموش می‌کنم	۴	گریز از مشکلات
	در زمان برخورد با مشکلات به دنیای مجازی پناه می‌آورم		
	به نظر من بهترین راه فرار از مشکلات استفاده از اینترنت است		
	از طریق ارتباطات اینترنتی با افراد دیگر، تا حدودی مشکلاتم را در دنیای واقعی فراموش می‌کنم		

تعریف متغیرها

گمنامی (بازی نقش): گمنامی و بازی نقش به عنوان متغیر مستقل در نظر گرفته شده است. کاربر در اینترنت و هنگام چت کردن خود واقعی‌اش را نشان نمی‌دهد و ممکن است خود را فراتر از آنچه هست معرفی کند. همانطور که در نظریه گافمن و ترکل و میلر توضیح داده شد، فضای مجازی برای فرد شبیه صحنه‌ی نمایش است و نقشی را بازی می‌کند که متعلق به خودش نمی‌باشد.

احساس آزادی (عدم کنترل اجتماعی)

در زمینه اینترنت، کاربران احساس آزادی می‌کنند. در دنیای مجازی بر کار کاربران نظارت کمتری است و افراد احساس رهایی بیشتری می‌کنند و ممکن است به وب گردی، چت کردن با جنس مخالف و تماشای تصاویر مستهجن بپردازند در حالیکه در دنیای واقعی به راحتی نمی‌تواند به انجام این کارها بپردازد.

نیاز به احترام:

انسان‌ها به طور ذاتی نیاز به احترام دارند و دوست دارند اطرافیان از آن‌ها تعریف کنند و گاهی کارهایی انجام می‌دهند که جلب توجه کنند. امروزه در بین جوانان استفاده از اینترنت و حتی داشتن کامپیوتر وسیله‌ایست که به زعم آنها می‌تواند برایشان پرستیژ اجتماعی به همراه آورد. آنها تصور می‌کنند اگر کامپیوتر در دسترس آنها نباشد نشانه‌ای از ضعف آنهاست و دوست دارند در مقابل دوستانشان در مرد مهارت‌های اینترنتی خود صحبت کنند.

نیاز جنسی:

انسان‌ها علاوه بر اینکه دارای حس نیاز به احترام هستند، دارای نیازهای دیگری از جمله نیاز جنسی می‌باشند. نیاز به ارتباط برقرار کردن با جنس مخالف و چت کردن با او. در دنیای واقعی ارتباط برقرار کردن افراد با جنس مخالف به آسانی دنیای مجازی نمی‌باشد. بسیاری از دختران فکر می‌کنند جنس مخالف آنها را بهتر درک می‌کند. همچنین افراد

خجالتی قادر به ارتباط برقرار کردن با جنس مخالف در دنیای واقعی و به طور رودرو نیستند، ولی از طریق چت کردن و دنیای مجازی به خوبی قادر به برقراری ارتباط هستند.

گریز از مشکلات:

افرادی که وقت زیادی را صرف استفاده از کامپیوتر می کنند، کسانی هستند که در زندگی با مشکلاتی مواجه اند. در واقع این افراد چون به برخورد با مشکلات زندگی شان تمایل ندارند و حتی مایل نیستند با آنها روبه رو شوند به فعالیت اعتیاد آور در اینترنت می پردازند و فکر می کنند اینترنت مکانی است که می توانند در آن مشکلات خود را فراموش کنند.

یافته ها

بر اساس نتایج این تحقیق ۵۰/۸ درصد پاسخگویان دختر، ۴۸/۴ درصد پسر میباشد، ۸۶/۹ درصد کارشناسی، ۱۱/۵ درصد کارشناسی ارشد بوده است ۲۵/۴ درصد شغل پدر پاسخگویان، بیکار و بازنشسته، ۱۲/۳ درصد کارگر و کشاورز، ۳۲/۰ درصد کار آزاد، ۲۱/۳ درصد کارمند و فرهنگی و ۲/۵ درصد سایر مشاغل، و ۸۶/۱ درصد شغل مادر پاسخگویان، خانه دار، ۱۱/۵ درصد کارمند و فرهنگی، ۰/۸ درصد کار آزاد است، تحصیلات پدر پاسخگویان ۵۰/۴ درصد بیسواد، ۲۹/۸ درصد دیپلم و فوق دیپلم، ۱۸/۲ درصد لیسانس و بالاتر و تحصیلات مادر پاسخگویان ۵۹/۵ درصد بیسواد، ۳۳/۱ درصد دیپلم و فوق دیپلم، ۵/۸ درصد لیسانس و بالاتر بوده است. ۵۷/۴ درصد پاسخگویان ۲۰ سال و کمتر، ۳۶/۱ درصد بین ۲۵-۲۱ سالگی و ۴/۵ درصد بیشتر از ۲۵ سالگی قرار دارند میانگین گروه سنی بدست آمده ۲۰ می باشد میانگین درآمد پاسخگویان ۹۰۰ هزار تومان، میانگین آسیب اینترنتی ۷۲/۷، میانگین گمنامی (بازی نقش) ۵۰/۵، میانگین احساس آزادی ۶۴/۱، میانگین نیاز به احترام ۶۶/۹، میانگین نیاز جنسی ۶۹/۷، میانگین گریز از مشکلات ۷۶ است.

جدول شماره (۲) نتایج آزمون مقایسه میانگین آسیب‌های اینترنتی در متغیرهای مختلف

نام متغیر	ابعاد	درصد	میانگین آسیب اینترنتی	اندازه آزمون تفاوت	sig
جنس	دختر	۵۰/۸	79.7581	4/481	%000
	پسر	۴۸/۴	65.2155		
مقطع تحصیلی	کارشناسی	۸۸/۴	74.2689	۲/۳۷۲	٪۰۱۹
	کارشناسی ارشد	۱۱/۶	61.1538		
شغل پدر	بیکار و بازنشسته	۲۶/۴	73.6290	۱/۱۷۴	۰/۳۲۶
	کارگر و کشاورز	۱۴/۱	77.6786		
	کار آزاد	۳۴/۷	74.2308		
	کارمند و فرهنگی	۲۴/۸	71.6346		
شغل مادر	خانه دار	۸۶/۸	73.5096	۰/۵۹۷	۰/۶۱۸
	کار آزاد	۱/۶	۷۲/۵۰۰		
	کارمند و فرهنگی	۱۱/۶	68.2143		
تحصیلات پدر	بیسواد	۵۰/۴	75.2049	۰/۹۲۱	۰/۴۰۱
	دیپلم و فوق دیپلم	۲۹/۸	70.0694		
	لیسانس و بالاتر	۱۹/۸	73.5227		
تحصیلات مادر	بیسواد	۵۹/۵	73.9931	۱/۶۸۴	۰/۱۹۷
	دیپلم و فوق دیپلم	۳۳/۱	74.2500		
	لیسانس و بالاتر	۷/۴	61.4286		

تذکر: برای متغیرهای دوعده‌ای آزمون اومتغیرهای بیش از دو بعدی آزمون انجام شده است.

همانگونه که در جدول بالا مشاهده می‌شود میانگین آسیب‌های اینترنتی در بین زنان بیشتر از مردان و این رابطه معناداری وجود دارد. میانگین آسیب‌های اینترنتی گروه کارشناسی بیشتر از گروه کارشناسی ارشد است و این رابطه از لحاظ آماری نیز معنادار می‌باشد به نظر می‌رسد دانشجویان فوق لیسانس به درک بیشتری رسیده و مشکلات و آسیب‌های ارتباطات فضای مجازی را بهتر می‌توانند درک کنند. میانگین آسیب اینترنتی در بین دانشجویانی که پدرانشان کارگر و کشاورز هستند بیشتر از سایر گروه‌ها است و بعد از آن دانشجویانی که پدرانشان دارای مشاغل آزاد هستند، ولی این رابطه از لحاظ آماری معنادار نیست. میانگین آسیب اینترنتی در بین دانشجویانی که مادران آنها خانه‌دار می‌باشند بیشتر از سایر گروه‌هاست و بعد از آن دانشجویانی که مادرانشان دارای مشاغل آزاد می‌باشند. این رابطه نیز لحاظ آماری معنادار نمی‌باشد. میانگین آسیب‌های اینترنتی در بین دانشجویانی که پدرانشان بی‌سواد می‌باشد از سایر گروه‌ها بیشتر است و این رابطه از لحاظ آماری معنادار نمی‌باشد. میانگین آسیب‌های اینترنتی در بین دانشجویانی که مادران آنها تحصیلات دیپلم و فوق دیپلم دارند بیشتر می‌باشد و در مرتبه بعدی مادران با تحصیلات بیسواد و این رابطه نیز از لحاظ آماری معنادار نمی‌باشد.

جدول شماره (۳) نتایج آزمون همبستگی بین آسیب‌های اینترنتی و متغیرهای مختلف

نام متغیر	اندازه همبستگی	sig
سن	۰/۴۳۵**	۰/۰۰۰
درآمد	-۰/۱۳۲	۰/۱۵۱
گمنامی	۰/۳۲۳**	۰/۰۰۰
احساس آزادی	۰/۴۷۷**	۰/۰۰۰
نیاز به احترام	۰/۳۸۷**	۰/۰۰۰
نیاز جنسی	۰/۴۹۷**	۰/۰۰۰
گریز از مشکلات	۰/۵۱۱**	۰/۰۰۰

بین متغیرهای مستقل و وابسته که در سطح فاصله‌ای بودند آزمون همبستگی به عمل آوردیم : همانگونه که در جدول بالا مشاهده می‌گردد: بین آسیب‌های اینترنتی و سن رابطه معنادار و معکوسی وجود دارد، به این معنا هرچه سن افزایش یابد آسیب‌های اینترنت کاهش می‌یابد. هر چه سن افراد بیشتر شود آگاهی آنها نسبت به تاثیرات برنامه‌های اینترنت بیشتر می‌شوند و خطراتی را که در پی دارند بهتر درک می‌کنند در نتیجه خود کاربر برای استفاده از اینترنت و برنامه‌های آن تدابیری می‌اندیشد همچنین بین آسیب‌های اینترنت و درآمد همبستگی منفی وجود دارد یعنی هرچه درآمد افزایش یابد آسیب کاهش می‌یابد ولی این رابطه از نظر آماری معنادار نمی‌باشد.

بین آسیب‌های اینترنتی و گمنامی (بازی نقش) نیز رابطه معنادار و مثبتی وجود دارد یکی از ویژگی‌های چت، گمنامی (بازی نقش) است. به این دلیل که افراد می‌توانند هر جور خواستند خود را معرفی کنند آنها در محیط چت همدیگر را نمی‌بینند و همین نامریی بودن این جرأت را به افراد بدهد که به جاهایی روند و کارهایی انجام دهند که در خارج از اینترنت نمی‌توانند انجام دهند. افراد خودشان را به شیوه‌ای معرفی کنند که طرف مقابل از آنها خوشش بیاید و همین عامل باعث لذت بردن فرد می‌شود و ممکن است ساعت‌ها فرد آنلاین بماند و به چت کردن پردازد همچنین بین آسیب‌های اینترنت و احساس آزادی نیز رابطه معناداری و مثبتی وجود دارد افرادی که در خانواده و محیط خود، آزادی ندارند و نمی‌توانند کارهایی را در دنیای واقع انجام دهند آن کارها را از طریق اینترنت انجام می‌دهند. در اینترنت آن نظارتی که در دنیای واقعی وجود دارد، نیست در نتیجه فرد به اینترنت هرچه بیشتر سوق داده می‌شود. بین آسیب‌های اینترنت و نیاز به احترام نیز رابطه معناداری و مثبتی وجود دارد چت روم‌ها، تکنیک‌ها و امکاناتی را در اختیار افراد می‌گذارند که به آنها امکان می‌دهد تا تصویری مطلوب و قابل پذیرش از خود ارائه کنند. کاربران ممکن است در چت روم‌ها به ارایه‌ی توصیف مجازی از ویژگی‌های رفتاری و شخصیتی خود پردازند

که با ویژگی‌های واقعی آنها تفاوت بنیادین داشته باشد و هدف آنها این است که از این طریق برای خود منزلت و شخصیتی کسب کنند.

همچنین بین آسیب‌های اینترنت و نیاز جنسی نیز رابطه معنادار و مثبتی وجود دارد از جمله نکات مهمی که افراد را به سمت چت روم‌ها می‌کشاند نیازهای افراد به دوستی و برقراری ارتباط اجتماعی به هر شکل و عنوانی است که اینترنت می‌تواند پاسخگویی این نیاز باشد عوامل موثر بر این مسئله یعنی نیاز، دسترسی به اینترنت، تبلیغات منفی و سایت‌های مستهجن شرایط و تصاویر غیر اخلاقی می‌توانند به این مسئله دامن بزنند و همچنین افراد از طریق چت می‌توانند با جنس مخالف خود به راحتی ارتباط برقرار کرده و نیازهای خود را از این طریق برآورده کند. علاوه بر این بین آسیب‌های اینترنت و گریز از مشکلات نیز رابطه معناداری و مثبتی وجود دارد افرادی در زندگی روزمره‌ی خود درگیر مشکلاتی هستند و تلاش نمی‌کنند این مشکلات را رفع کنند در نتیجه دنبال راهی هستند تا از مشکلات دوری کنند و به اینترنت روی می‌آورند تا از این طریق کمتر به مشکلات خود فکر کنند و با سرگرم کردن خود به برنامه‌های اینترنت چون پرداختن به چت، وبلاگ، سایت‌های دوست‌یابی و... مشکلات خود را فراموش کنند.

- نتیجه آزمون رگرسیون چند متغیره بین آسیب‌های اینترنتی و متغیرهای مستقل

به منظور تبیین آسیب‌های اینترنتی براساس متغیرهای مورد بررسی در این پژوهش از رگرسیون چند متغیره به روش گام به گام استفاده شده است در مجموع از ۷ متغیر وارد شده به معادله رگرسیون ۴ متغیر مستقل مهم در این تحلیل باقی ماندند که ضریب همبستگی آن‌ها با آسیب‌های اینترنتی برابر با $R=0/649$ و ضریب تعیین برابر با $R^2=0/421$ و ضریب تعیین خالص برابر با $R^2=0/401$ شده است این ضرایب بیانگر آن است که حدود ۴۰ درصد از واریانس آسیب‌های اینترنتی توسط متغیرهای مستقل موجود در معادله رگرسیون تبیین می‌شود همچنین مدل رگرسیون تبیین شده نیز طبق آزمون تحلیل واریانس انجام شده خطی و معنادار است زیرا مقدار آزمون F برای تعیین معناداری اثر

متغیرهای مستقل بر آسیب‌های اینترنتی برابر $F=20/89$ با سطح معناداری $P=0/000$ می باشد

جدول شماره (۳): نتایج تحلیل رگرسیونی تاثیر متغیرهای مستقل بر آسیب‌های اینترنتی

sig	t	ظرایب استاندارد شده	Std.Error	ضرایب خام	متغیرهای مستقل
		Beta			
	-	-	-	79/905	مقدار ثابت
.038	.197	.197	.097	.203	گریز از مشکلات
.000	-.283	-.283	.573	-2.148	سن
.029	.198	.198	.068	.151	احساس آزادی
.034	.207	.207	.083	.179	نیاز جنسی

در مجموع طبق اطلاعات جدول فوق وبا توجه به ضرایب بتاهای استاندارد شده ملاحظه می شود که آسیب‌های اینترنتی گریز از مشکلات $= 0/197$ ، سن با $-0/283$ ، احساس آزادی با $0/198$ و نیاز جنسی با $0/207$ در تبیین آسیب‌های اینترنتی سهم معناداری دارند ملاحظه می شود سن بیشترین تاثیر را بر پیش بینی آسیب اینترنتی دارد بدین معنی هرچه سن افزایش یابد آسیب‌های اینترنتی کاهش می یابد.

بحث و نتیجه گیری

امروزه روش‌های ارتباطی با دیگران از طریق اینترنت افزایش یافته است. پست الکترونیک، چت روم، وب پایگاه ها... روش هایی برای گسترش و حفظ روابط اجتماعی است ویکی از کاربردهای اصلی اینترنت برقراری ارتباط اجتماعی با دیگران است. این موضوع که آیا اینترنت تاثیر اجتماعی مثبت یا منفی دارد چه بسا به چگونگی بهره گیری از

اینترنت داشته باشد. اینترنت در کنار دستاوردها و کاربردهای انکار ناپذیر و مثبتی که در زمینه‌های گوناگون دارد پیامدهای نامطلوبی نیز به همراه دارد. در این پژوهش به این جنبه از اینترنت پرداختیم: بررسی موضوع آسیب‌شناسی ارتباطات اینترنتی در بین کاربران دانشگاه یزد. با توجه به آنچه آسانی ارتباط‌های اینترنتی باعث می‌شود افراد زمان بیشتری را به اینترنت و برنامه‌های آن بگذارند، به صورت آنلاین با غریبه‌ها صحبت کنند و ارتباط‌های سطحی برقرار کنند، خودشان را به گونه‌ای معرفی کنند که در واقع نیستند همانطور که در نظریه گافمن و ترکل گفته شد به بازی نقش پردازند و فضای مجازی به عنوان صحنه نمایش در نظر گرفته شود، کاهش ارتباط‌های فAMILI، دوستانه و حتی کاهش گفت‌وگوهای رودرو، کاهش ارتباط با خانواده، کاهش پرداختن به برنامه‌های درسی، گریز از مشکلات از طریق اینترنت، یاتسکین افسردگی‌های خود... این‌ها از جمله مباحثی هستند که در این پژوهش به آنها پرداخته شد.

روش استفاده شده در این پژوهش روش پیمایش و ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه، جامعه آماری دانشجویان دانشگاه یزد می‌باشد که براساس فرمول کوکران ۱۲۱ نفر از دانشجویان به عنوان حجم نمونه انتخاب شده‌اند.

براساس نتایج آزمون، بین متغیر وابسته (آسیب‌های اینترنت) و متغیرهای مستقل از جمله (مقطع تحصیلی، شغل پدر، شغل مادر، درآمد، تحصیلات مادر، تحصیلات پدر) رابطه معناداری از لحاظ آماری وجود ندارد، ولی بین متغیرهای مستقلی چون (جنس، سن، گمنامی (بازی نقش)، احساس آزادی، نیاز به احترام، نیاز جنسی، گریز از مشکلات) رابطه معناداری وجود دارد. نتایج بدست آمده از یافته‌ها نشان می‌دهد استفاده کاربران از اینترنت باعث آسیب‌هایی مثل ارتباط برقرار کردن با جنس مخالف و برطرف کردن نیاز جنسی خود و استفاده بیش از زمان برنامه ریزی شده از اینترنت، آنلاین ماندن طولانی مدت، خواب‌های آشفته شده است.

تحقیقی در زمینه جوانان و فراغت مجازی توسط محمد سعید ذکائی انجام گرفته و نتایج تحقیق وی بیانگر این است که فضای غالب در محیط چت روم‌های مورد مراجعه‌ی جوانان، گفت و گوهای دوستانه‌ی جوانان غیر همجنس است که با نیت ارضای کنجکاوی، نیاز جنسی و سرگرمی بدان روی می‌آورند به هر حال نمی‌توانیم منکر جذابیت‌های ارتباط از طریق چت باشیم؛ اما فضای مجازی فضایی است که در عین داشتن تهدیدها و محدودیت‌ها، فرصت‌ها و قابلیت‌های زیادی را به همراه دارد. در این زمینه باید برنامه‌ها و راهکارهایی اندیشیده شود تا کاربران اینترنت از این فناوری نوین به طور صحیح استفاده کنند و از آسیب‌های ناشی از آن دور باشند.

پیشنهادها

- بین فرزندان و والدین رابطه‌ی دوستانه برقرار شود. همانطور که در نتایج ملاحظه شد بین آسیب‌های اینترنت و گریز از مشکلات رابطه‌ی معنادار وجود داشت. دانشجویان برای فرار از مشکلات یا فراموش کردن آن به طرف اینترنت می‌روند اگر بین فرزندان و والدین رابطه‌ی دوستانه وجود داشته باشد فرزندان می‌توانند راحت‌تر مشکلاتشان را با والدین مطرح کنند.

- بعضی از خانواده‌ها بیش از اندازه بر رفتار جوانان خود کنترل دارند و از حد متعادل فراتر می‌روند به همین دلیل دانشجویان در دانشگاه، یا کافی نت‌ها به طرف اینترنت سوق داده می‌شوند و احساس آزادی بیشتری می‌کنند و احساس می‌کنند نظارت والدین در فضای مجازی بر رفتار آنها کمتر می‌باشد.

- به نظر می‌رسد ضعف مهارت‌های اجتماعی در برقراری ارتباط از سوی خانواده و نهادهای آموزشی، محدودیت‌های اجتماعی در گفت و گوهای حضوری، انزوای طلبی و نیازهای جنسی باعث شده تا جوانان زمان بیشتری را در کار بر اینترنت و حضور در چت روم‌ها اختصاص می‌دهند

-جامعه شناسان عقیده دارند به جای اقدامات قهری باید برنامه ای برای ارتقاء فرهنگی داشت آموزش های لازم به نوجوانان از طریق رسانه ها، خانواده ونهادهای آموزشی، نقش سازنده ای در افزایش مهارت جوانان و کاهش آسیب های ناشی از این فن آوری های ارتباطی را در برخواهد داشت

پیشنهادهای پژوهشی:

۱. به منظور بررسی آسیب های اینترنتی جوانان متأثر از فضای اینترنت در سایر دانشگاه ها پژوهشی مشابه صورت گیرد؛ ۲. پژوهشگران و صاحب نظران ایرانی خود به تهیه تست های برای سنجش آسیب های اینترنتی در بعد نظری و عملی اقدام کنند ؛ ۳. استفاده از روش های مقایسه ای و روش های کیفی همراه با مصاحبه عمیق می تواند محقق را به نتایج مشخصی از آسیب های اینترنتی برساند.

منابع

- ایمانی محسن ؛ بهره مند وحید (۱۳۸۷). آسیب های ناشی از اینترنت و راه کارهای پیشگیری از آن. نشریه ماهانه آموزشی ° تربیتی پیوند؛ شماره ۳۴۵، صص ۲۵-۲۰
- بوردیو، پیر (۱۳۸۹). نظریه کنش: دلایل عملی و انتخاب عقلانی. ترجمه مرتضی مردیها، تهران: نقش ونگار، چاپ سوم
- جاروندی رضا ؛ فرقانی نازفر (۱۳۸۸). تحلیل کنش در فضای مجازی . مطالعه موردی چگونگی انتخاب اسامی مستعار در اتاق های گفت و گوی یاهو ؛ دانشنامه علوم اجتماعی ؛ دوره اول ؛ شماره دوم ؛ صص ۵۷-۳۴
- جلالی علی اکبر (۱۳۷۹). نقش اینترنت در جهان آینده. فصلنامه پژوهش و سنجش ، شماره ۱۲
- حسین، آزاد؛ شایق، سمیه ؛ بهرامی، هادی (۱۳۸۸). بررسی اعتیاد به اینترنت و رابطه آن با ویژگی های شخصیتی در نوجوانان. تهران؛ مجله علمی پژوهشی اصول بهداشت

- روانی؛ سال یازدهم؛ شماره دوم؛ تهران، دانشگاه علامه طباطبائی، دانشکده روانشناسی؛ صص ۱۵۸-۱۴۹
- دارنلی جیمز (۱۳۸۴). *جهان شبکه‌ای: درآمدی بر نظریه و عمل در باب جامعه اطلاعاتی*. ترجمه نسرين امين دهقانی و دیگران، تهران چاپار
- درگاهی، حسین؛ رضوی، منصور (۱۳۸۶). *اعتیاد به اینترنت و عوامل موثر بر آن در ساکنان منطقه ۲ غرب*. تهران: فصلنامه پایش، سال ششم؛ شماره سوم، تهران: دانشگاه علوم پزشکی، دانشکده پیرا پزشکی، صص ۲۷۲-۲۶۵
- ذکائی محمد، سعید (۱۳۸۶). *جامعه شناسی جوانان ایران*. تهران: انتشارات آگاه، صص ۳۰۸، چاپ اول
- ذکائی، محمد، سعید؛ خطیبی، فخره (۱۳۸۵). *رابطه حضور در فضای مجازی و هویت مدرن پژوهشی در بین کاربران اینترنتی جوان ایرانی*. فصلنامه علوم اجتماعی، شماره ۳۳، تهران: دانشگاه علامه طباطبائی، گروه مطالعات فرهنگی، صص ۱۵۳-۱۱۱
- ربیعی، علی؛ قاسمی احسان (۱۳۸۸). *آسیب شناسی فردی و اجتماعی روابط مجازی در ایران*. فصلنامه رفاه اجتماعی، سال نهم، شماره ۳۴، دانشگاه تهران، گروه ارتباطات، صص ۳۱-۱۱
- ریتزر، جورج (۱۳۷۴). *نظریه جامعه شناسی در دوران معاصر*. ترجمه محسن ثلاثی، تهران: نشر علمی، صص ۶۹۴، چاپ یازدهم
- کوثری، مسعود (۱۳۸۷). *اینترنت و آسیب‌های اجتماعی*. تهران: نشر سلمان، چاپ اول
- گدازگر حسین؛ موسی پور علیمراد (۱۳۸۳). *بررسی تاثیرات استفاده از اینترنت بر نسبی نگرسی هنجاری و جهان نگرسی دانشجویان دانشگاه تبریز*. مجله علوم اجتماعی، دوره اول، شماره سوم، مشهد، دانشگاه فردوسی مشهد، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، صص ۲۰۳-۱۸۳

- محسنی، منوچهر (۱۳۸۰). جامعه شناسی جامعه اطلاعاتی. انتشارات دیدار
- محسنی، منوچهر؛ دوران بهزاد؛ سهراب محمد هادی (۱۳۸۵). بررسی اثرات استفاده از اینترنت بر انزوای اجتماعی کاربران اینترنت در میان کافی نت های تهران. مجله جامعه شناسی ایران؛ دوره هفتم؛ شماره چهارم؛ تهران: دانشگاه تربیت مدرس، صص ۷۲-۹۵
- معید فر، سعید؛ گنجی، احمد؛ حبیب پور کتابی، کرم (۱۳۸۰). اعتیاد اینترنتی علل و پیامدهای آن. فصلنامه رسانه، سال ۱۶، شماره ۳
- نوابخش مهرداد؛ هاشم نژاد فاطمه؛ زادشم پور وحید، (۱۳۸۷). بررسی آثار اینترنت و موبایل در تغییر هویت جوانان ۱۵-۲۹ سال استان مازندران. مجله تخصصی جامعه شناسی، سال اول؛ شماره اول؛ صص ۱۷۰-۱۴۶

انگلیسی

- Miller hugh (1998) the presentation of self in the electronic life nottingham trent university
- Goffman Erving(1963)the structure and function of situational properties in the Goffman
- Turkle sherry(1996)who am we in trend Darid(ed).oxford Blackwell
- Phillips Newton, A. E. (2004). Cyberbullying When bullies follow you home. [Denton, Tex.]: University of North Texas, 2004
- Campfield, D. C. (2008). Cyber bullying and victimization Psychosocial characteristics of bullies, victims, and bully/victims. Thesis (Ph. D.), University of Montana, 2008
- Crisanto, A. (2005). Female adolescents and sexual behaviors on the internet. Thesis (Psy.D.)--Alliant International University, California School of Professional Psychology, Fresno, 2005.
- Lightburn, M. (2009). Cyber bullying: A content analysis of existing literature. Thesis (M.S.W.), California State University, Long Beach, 2009.
- McCarty, C. A. (2008). Online chat sites and teen risk taking. MA Thesis, Northern Illinois University, 2008.

- Blais, J. J. (2008). Chatting, befriending, and bullying Adolescent internet experiences and associated psychosocial: outcomes. Thesis (Ph. D.), Queen s University Kingston, Ontario, Canada, 2008.
- Windham, R. C. (2008). The changing landscape of adolescent Internet Communication and its relationship to psychological adjustment and academic performance. Thesis (PHD) The George Washington University, Columbian College of Arts and Sciences and Graduate School of Education and Human Development, 2008

پروشکاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی